

Anonymizované znění

Překlad

C-276/22 - 1

Věc C-276/22

Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce

Datum doručení:

22. dubna 2022

Předkládající soud:

Corte suprema di cassazione (Itálie)

Datum předkládacího rozhodnutí:

11. dubna 2022

Navrhovatelky:

Edil Work 2 S.r.l.

S.T. S.r.l.

Odpůrkyně:

STE S.a.r.l.

[omissis]

CORTE SUPREMA DI CASSAZIONE (Nejvyšší kasační soud, Itálie)

DRUHÝ OBČANSKOPRÁVNÍ SENÁT

[omissis] [složení senátu]

vydává toto

MEZITÍMNÍ USNESENÍ

o kasačním opravném prostředku [omissis] podaném;

EDIL WORK 2 SRL [omissis] a S.T. SRL [omissis];

- *navrhovatelky* -

proti

STE SARL [*omissis*];

- *odpůrkyně* -

proti

CM;

- *další účastník řízení* -

proti rozsudku CORTE D'APPELLO di ROMA (odvolací soud v Římě, Itálie) č. 8288/2018 [*omissis*];

[*omissis*] [*ustálené formulace*]

Skutkový stav v původním řízení a jeho předmět

- 1 V roce 2004 změnila společnost s ručením omezeným (s.r.l.) Agricola Torcrescenza, jejíž majetek a činnost tvořil pouze komplex nemovitostí známý jako Castello di Tor Crescenza v Římě, svou obchodní firmu na STA s.r.l. a přemístila své sídlo do Lucemburského velkovévodství, kde změnila svou obchodní firmu na STE s.a.r.l.
- 2 V roce 2010 se v Lucemburku konala mimořádná valná hromada společnosti, na níž byla jedinou jednatelkou (*gérante*) jmenována S. B. Při této příležitosti jmenovala S. B. oprávněným zástupcem společnosti F. F., osobu, která není se společností nijak spojena, a udělila mu plnou moc k provádění „v Lucemburském velkovévodství a v zahraničí jménem a na účet společnosti všech potřebných úkonů a operací, bez výjimky nebo vyloučení, vždy však v mezích předmětu činnosti společnosti“.
- 3 V roce 2012 zástupce F.F. vložil Castello di Tor Crescenza do italské společnosti ST s.r.l., která se nejprve předběžnou smlouvou zavázala prodat jej M.M. a poté jej vložila do italské společnosti Edil Work 2 s.r.l.
- 4 V roce 2013 společnost STE s.a.r.l. zažalovala – u soudu v Římě – společnost ST s.r.l. a Edil Work 2 s.r.l. a požadovala, aby obě listiny o vkladu byly prohlášeny za neplatné z důvodu neúčinnosti udělení zmocnění osobě F.F. jednatelkou žalující společnosti. Tribunale di Roma (soud v Římě, Itálie), který nezaujal stanovisko k rozhodnému právu, žalobu zamítl s tím, že zmocnění bylo F. F. uděleno platně.
- 5 Corte d'appello di Roma (odvolací soud v Římě), který rozhodoval ve druhém stupni, žalobě vyhověl. Odvolací soud nejprve potvrdil použití italského práva,

neboť podle článku 25 zákona o mezinárodním právu soukromém (zákon č. 218/1995) se italské právo použije, pokud se „hlavní předmět činnosti“ společnosti nachází v Itálii, a v případě společnosti STE s.a.r.l. je nesporné, že její hlavní předmět činnosti se nachází v Itálii, neboť komplex Castello di Tor Crescenza představuje „jediný a veškerý majetek“ společnosti. Odvolací soud tedy stanovil, že udělení neomezených řídicích pravomocí (co do území a obsahu) třetí osobě, která není se společností spojena, jako je F. F., je v rozporu s čl. 2381 odst. 2 občanského zákoníku (který stanoví, že statutární orgán společnosti deleguje své pravomoci pouze na členy tohoto statutárního orgánu). Odvolací soud tak stanovil neplatnost udělení zmocnění jednatelkou společnosti osobě F.F. a v důsledku toho neúčinnost dvou vkladů Castello di Tor Crescenza do dvou žalovaných společností.

- 6 Společnosti Edil Work 2 s.r.l. a ST s.r.l. podaly kasační opravný prostředek k předkládajícímu soudu, přičemž především zpochybnily použitelnost druhé části prvního odstavce článku 25 zákona č. 218 z roku 1995 s odůvodněním, že odvolací soud nevzal v úvahu, že smysl a rozsah tohoto pravidla byl hluboce ovlivněn unijním právem, které vyžaduje upuštění od jeho uplatnění, pokud je vykládáno způsobem, který s ním není slučitelný.
- 7 Protistrana STE s.a.r.l. navrhla zamítnutí kasačního opravného prostředku, přičemž zejména zdůraznila, že vzhledem k tomu, že se hlavní předmět činnosti společnosti nacházel v Itálii, musí být účinnost zmocnění uděleného F.F. a platnost následných vkladů do společností podávajících kasační opravný prostředek přezkoumána na základě italského práva, bez jakéhokoli výkladového zásahu unijního práva.

Relevantní ustanovení vnitrostátního práva

- 8 Relevantním vnitrostátním ustanovením je především článek 25 zákona č. 218/1995 (Gazetta Ufficiale, č. 128 ze dne 3. června 1995). Článek nadepsaný „Společnosti a jiné subjekty“ stanoví;

„(1) Společnosti, sdružení, nadace a jakékoli jiné veřejné nebo soukromé subjekty, i když nemají sdružovací povahu, se řídí právem státu, na jehož území došlo k dokončení řízení o založení. Italské právo se však použije, pokud se sídlo vedení nachází v Itálii nebo pokud se hlavní předmět činnosti těchto subjektů nachází v Itálii.

(2) Rozhodným právem subjektu se řídí zejména: a) právní povaha; b) název nebo obchodní firma; c) založení, přeměna a zánik; d) způsobilost k právním úkonům; e) ustavení, pravomoci a způsoby fungování orgánů; f) zastupování subjektu; g) způsoby nabývání a pozbývání postavení společníka nebo člena, jakož i práva a povinnosti s tímto postavením spojené; h) odpovědnost za závazky subjektu; i) důsledky porušení zákona nebo zakladatelské listiny.

(3) Přemístění sídla do jiného státu a fúze subjektů se sídlem v různých státech jsou účinné pouze tehdy, jsou-li provedeny v souladu s právními předpisy dotčených států.“

- 9 Dalším relevantním vnitrostátním ustanovením je článek 2507 občanského zákoníku, který zahajuje kapitolu věnovanou „Společnostem založeným v zahraničí“, který uvádí, že „výklad a použití ustanovení obsažených v této kapitole se provádí na základě zásad unijního práva“.

Relevantní ustanovení unijního práva

- 10 S ohledem na unijní právo jsou relevantní ustanovení o svobodě usazování, zejména články 49 a 54 SFEU.

- 11 Článek 49 SFEU stanoví:

„V rámci níže uvedených ustanovení jsou zakázána omezení svobody usazování pro státní příslušníky jednoho členského státu na území jiného členského státu. Stejně tak jsou zakázána omezení při zřizování zastoupení, poboček nebo dceřiných společností státními příslušníky jednoho členského státu usazenými na území jiného členského státu.

Svoboda usazování zahrnuje přístup k samostatně výdělečným činnostem a jejich výkon, jakož i zřizování a řízení podniků, zejména společností ve smyslu čl. 54 druhého pododstavce, za podmínek stanovených pro vlastní státní příslušníky právem země usazení, nestanoví-li kapitola o pohybu kapitálu jinak.“

- 12 Článek 54 SFEU stanoví:

„(1) Se společnostmi založenými podle práva některého členského státu, jež mají své sídlo, svou ústřední správu nebo hlavní provozovnu uvnitř Unie, se pro účely této kapitoly zachází stejně jako s fyzickými osobami, které jsou státními příslušníky členských států.

(2) Společnostmi se rozumějí společnosti založené podle občanského nebo obchodního práva včetně družstev a jiné právnické osoby veřejného nebo soukromého práva s výjimkou neziskových organizací.“

Relevantní rozhodnutí Soudního dvora Evropské unie

- 13 Judikatura Soudního dvora týkající se svobody usazování společností je rozsáhlá.

- 14 Zejména je třeba uvést rozhodnutí, která jsou relevantní pro tuto žádost o rozhodnutí o předběžné otázce:

- rozsudek ze dne 27. září 1988, Daily Mail and General Trust (81/87, EU:C:1988:456)

- rozsudek ze dne 9. března 1999, Centros (C-212/97, EU:C:1999:126);

- rozsudek ze dne 5. listopadu 2002, Überseering (C-208/00, EU:C:2002:632);
 - rozsudek ze dne 30. září 2003, Inspire Art (C-167/01, EU:C:2003:512);
 - rozsudek ze dne 13. prosince 2005, SEVIC Systems (C-411/03, EU:C:2005:762);
 - rozsudek ze dne 12. září 2006, Cadbury Schweppes (C-196/04, EU:C:2006:544);
 - rozsudek ze dne 16. prosince 2008, Cartesio (C-210/06, EU:C:2008:723);
 - rozsudek ze dne 29. listopadu 2011, National Grid Indus (C-371/10, EU:C:2011:785);
 - rozsudek ze dne 12. července 2012, VALE (C-378/10, EU:C:2012:440);
 - rozsudek ze dne 25. října 2017, Polbud (C-106/16, EU:C:2017:804).
- 15 Z těchto rozsudků má pro projednávanou věc zvláštní význam rozsudek ve věci Polbud. Ve věci předložené Soudnímu dvoru Evropské unie čelila polská společnost – která se rozhodla přemístit do Lucemburska pouze své sídlo, aby se na ni vztahovalo lucemburské právo, aniž ztratila svou právní subjektivitu – při podání žádosti o výmaz z obchodního rejstříku námitce, že nepředložila doklad o likvidaci. Polský Nejvyšší soud, na který se společnost Polbud obrátila po dvou zamítnutích návrhu na výmaz, se nejprve obrátil na Soudní dvůr s otázkou použitelnosti svobody usazování na přemístění statutárního sídla společnosti založené podle práva jednoho členského státu na území jiného členského státu, za účelem její přeměny na společnost podle práva tohoto jiného členského státu, aniž došlo k přemístění skutečného sídla uvedené společnosti.
- 16 Soudní dvůr rozhodl, že se svoboda usazování vztahuje na situaci, kdy se společnost založená podle práva jednoho členského státu chce přeměnit na společnost podle práva jiného členského státu, přičemž splní kolizní kritérium, které druhý členský stát stanoví za účelem podřízení dotyčné společnosti svému vnitrostátnímu právnímu řádu, přestože tato společnost vykonává podstatnou část své hospodářské činnosti nebo dokonce celou hospodářskou činnost v prvním členském státě (viz body 34, 38 a 44 rozsudku Polbud).

Stručné odůvodnění žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce

- 17 V projednávané věci se jedná o kapitálovou společnost (společnost s ručením omezeným), která byla původně založena podle italského práva, vymazána z obchodního rejstříku a po přeměně na lucemburskou společnost přemístila své sídlo do Lucemburska, přičemž si zachovala svou hlavní provozovnu v Itálii.
- 18 Skutkový a právní rámec je odlišný od rámce, z něhož vychází rozsudek ve věci Polbud. V projednávané věci, stejně jako ve věci Polbud, se jedná o společnost,

kteřá se rozhodla přemístit své sídlo do Lucemburska, přičemž si zachovala hlavní provozovnu v členském státě původu.

- 19 [omissis] [Aspekt, který předkládající soud nepovažuje za relevantní]
- 20 Italské právo umožňuje přeměnu italských společností na zahraniční společnosti: čl. 25 odst. 3 zákona o mezinárodním právu soukromém (bod 8 výše) stanoví, že „přemístění sídla do jiného státu a fúze subjektů se sídlem v různých státech jsou účinné pouze tehdy, jsou-li provedeny v souladu s právními předpisy dotčených států“. Toto ustanovení tedy uznává přemístění sídla za předpokladu, že je platné nejen v právním řádu určení, ale ve všech dotčených právních řádech. Podle italské judikatury nemá přemístění po výmazu společnosti z italského obchodního rejstříku za následek zánik právní subjektivity společnosti [omissis] [vnitrostátní judikatura].
- 21 V této věci se jedná o otázku, jakým právem se má řídit společnost, která přemístila své sídlo do členského státu Unie, ale ponechala si hlavní provozovnu v členském státě původu.
- 22 Zejména je sporné, zda by se udělení řídicích pravomocí jednatelkou společnosti třetí osobě mělo posuzovat na základě práva státu usazení, kde se nachází současné sídlo společnosti, anebo na základě práva státu původu, kde zůstala hlavní provozovna společnosti.
- 23 [omissis] [odkaz na body 5 a 8]
- 24 První část čl. 25 odst. 1 určuje jako kolizní kritérium pro určení práva rozhodného pro společnost místo, kde došlo k dokončení řízení o jejím založení, a volí tedy tzv. kritérium založení. Druhý odstavce pak upřesňuje, které aspekty mají být zahrnuty do působnosti pravidla prostřednictvím výčtu (viz bod 8 výše), který není taxativní, ale pouze demonstrativní, takže všechny otázky týkající se vzniku, charakteristik, organizační struktury a vnitřního a vnějšího fungování společnosti podléhají právu místa založení.
- 25 Druhá část prvního odstavce článku 25 však obsahuje korekci kritéria založení a rozšiřuje italské právo na společnosti, které, ačkoli jsou založeny na území jiného státu, mají v Itálii „sídlo vedení“ nebo „hlavní předmět“ své činnosti.
- 26 Korektivní kritérium hlavního předmětu činnosti společnosti bylo v projednávané věci považováno za použitelné odvolacím soudem, který tímto způsobem posoudil udělení zmocnění F.F. ze strany jednatelky podle italského práva obchodních společností a jeho uplatňování judikaturou.
- 27 Je třeba uvést, že k udělení zmocnění F.F. došlo během mimořádné valné hromady společnosti STE s.a.r.l., která se konala v Lucembursku; na základě tohoto zmocnění F.F. převedl komplex nemovitostí, který představuje hlavní provozovnu společnosti, úkonem učiněným v Itálii (k převodu došlo na valné hromadě italské společnosti S.T. s.r.l.).

- 28 Navrhovatelky v řízení před předkládajícím soudem zpochybnily slučitelnost druhé části prvního odstavce článku 25 se svobodou usazování společností.
- 29 Při přezkumu této otázky je podle tohoto senátu třeba vzít v úvahu následující skutečnosti.
- 30 Soudní dvůr Evropské unie ke svobodě usazování společností podal výklad (viz rozsudky citované v bodě 14 výše), že tato svoboda zahrnuje právo společnosti založené podle právních předpisů jednoho členského státu přeměnit se na společnost, která se řídí právem jiného členského státu, pokud jsou splněny podmínky stanovené právními předpisy tohoto jiného členského státu, a zejména kritérium stanovené tímto jiným členským státem pro určení vztahu společnosti k jeho vnitrostátnímu právnímu řádu.
- 31 Při neexistenci harmonizace unijního práva spadá v souladu s článkem 54 SFEU vymezení hraničního určovatele, který určuje rozhodné vnitrostátní právo pro společnost, do pravomocí každého členského státu. Článek 54 SFEU staví hraniční určovatele sídla, ústřední správy a hlavní provozovny společnosti na stejnou úroveň (viz bod 3 odůvodnění směrnice (EU) 2019/2121 ze dne 27. listopadu 2019, kterou se mění směrnice (EU) 2017/1132, pokud jde o přeshraniční přemístění sídla, fúze a rozdělení, Úřední věstník č. 321 ze dne 12. prosince 2019, řada L.).
- 32 Z toho vyplývá, jak je uvedeno v judikatuře Soudního dvora (viz rozsudek Polbud, bod 44), že skutečnost, že se přemísťuje jenom sídlo a nikoli ústřední správa nebo hlavní provozovna, nevylučuje sama o sobě použitelnost svobody usazování podle článku 49 SFEU.
- 33 Otázkou tedy je, zda svoboda usazování znamená, že společnost, která si ponechala svou hlavní provozovnu ve státě původu, podléhá právu státu určení, a to nejen pokud jde o její založení, ale také pokud jde o její řízení, a to nejen vnitřní, ale také vnější, neboť v projednávané věci byly řídicí pravomoci ve vztahu ke společnosti uděleny třetí osobě, což mělo rozhodující vliv na její činnost.
- 34 V tomto ohledu je třeba uvést, že čl. 49 odst. 2 SFEU hovoří o svobodě usazování v souvislosti se zakládáním a řízením společností a že bod 2 odůvodnění výše uvedené směrnice (EU) 2019/2121 ze dne 27. listopadu 2019 zdůrazňuje, že svoboda usazování znamená, že nejen zakládání, ale i řízení společností se provádí za podmínek stanovených právními předpisy členského státu usazení; směrnice 2019/2121, jejíž článek 1 hovoří o přeměně na „kapitálovou společnost, která se řídí právem jiného členského státu“ (je třeba upřesnit, že směrnice dosud nebyla italským zákonodárcem provedena a v tomto ohledu je v parlamentu projednáván návrh zákona o přenesení pravomoci na vládu).
- 35 V souvislosti s italským právem je třeba rovněž připomenout, že v roce 2003 byl v rámci reformy práva obchodních společností provedené legislativním nařízením č. 6/2003 na začátek kapitoly věnované společnostem založeným v zahraničí vložen článek 2507 občanského zákoníku (bod 9 výše), podle kterého se nejen výklad, ale

i použití ustanovení této kapitoly provádí na základě zásad unijního práva.
[omissis] [Odkazy na příslušnou doktrínu]

- 36 Lze shrnout, že unijní právo obsahuje indicie vedoucí k závěru, že právo státu určení, které se vztahuje na společnost, jež přemístila své sídlo do tohoto státu, zahrnuje ustanovení týkající se jejího fungování a řízení. Skutečnost, že se v projednávané věci jedná o úkon řízení společnosti, který má vliv na její činnost, přičemž tato činnost se nachází v Itálii, tedy ve státě původu, ve vztahu k němuž si společnost zachovala právní subjektivitu, však podle názoru předkládajícího soudu ponechává prostor pro pochybnosti o tom, že dotčený úkon řízení má být posuzován ve světle italského práva a jeho soudního výkladu, a nikoli lucemburského práva.
- 37 Z tohoto důvodu se předkládající soud domnívá, že navzdory skutečnosti, že judikatura Soudního dvora týkající se svobody usazování společností je nyní již rozsáhlá, je nezbytné předložit Soudnímu dvoru otázku týkající se výkladu svobody usazování společností, která vyvstala v projednávané věci, a to i vzhledem k tomu, že tato otázka byla vznesena před Corte di cassazione (Kasační soud), proti jehož rozhodnutím nejsou přípustné – až na výjimečné případy – opravné prostředky.

Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce

- 38 Závěrem je třeba Soudní dvůr podle článku 267 Smlouvy o fungování Evropské unie požádat, aby se v rámci žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce vyjádřil k následující otázce:

„Brání články 49 a 54 Smlouvy o fungování Evropské unie tomu, aby členský stát, v němž byla společnost (společnost s ručením omezeným) původně založena, uplatnil na tuto společnost ustanovení vnitrostátního práva týkající se fungování a řízení společnosti, pokud si společnost po přemístění svého sídla a znovuzaložení podle práva členského státu určení zachovává hlavní provozovnu v členském státě, z něhož odešla, a dotčený úkon řízení má rozhodující vliv na činnost společnosti?“

- 39 [omissis]

[omissis] [ustálené formulace]

Takto bylo rozhodnuto v Římě, [omissis] dne 11. ledna 2022.

[omissis]